

ken tot Ruigpootbuizerden en zelfs Slangenarenden. Tegen een sterke wind in is het daarbij nauwelijks nodig de vleugels te bewegen. Bij een licht briesje echter moet de stootvogel om zijn positie te handhaven snel met de vleugels fladderen en de staart spreiden om wat meer opwaartse druk te krijgen. Een vertraagde film van een bid-dende vogel laat zien dat de kop immer in dezelfde stand blijft, terwijl het lichaam, de vleugels en de staart voortdurend in beweging zijn. De bidhouding verschaft een "uitkijkpost in de lucht".

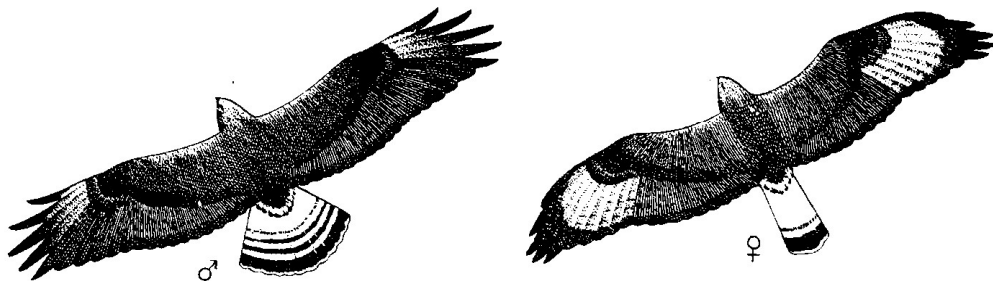
De Ruigpootbuizerd is de noordelijkste van de 25 soorten buizerden die de wereld bevolken. Deze bewoner van de toendra is in principe een zoogdiereter. Op zijn menulijst staan onder andere lemmingen en andere noordelijke knaagdieren als de aardmuis en de noordse woelmuis. De muizen en lemmingen komen voornamelijk in het zomerseizoen binnen het gezichtsbereik van de Ruigpootbuizerd. Tijdens de winter moet hij noodgedwongen overschakelen op ander voedsel, zoals Sneeuw- en Korhoenders, Kramsvogels en andere kleine gevederde prooien. Ook komt het veel voor dat de vogel 's winters uitwijkt naar zuidelijker streken, onder andere naar de taiga. In Noord-Amerika onderzochten de gebroeders Graighead het voedsel van overwinterende Ruigpootbuizerden. In het koude en sneeuwrijke Michigan bestond het voedsel van de stootvogel voor 88% uit kleine knaagdieren, 10% spitsmuizen en slechts 2% zangvogels.

Kenmerken

De Ruigpootbuizerd varieert in lengte van 51-61 centimeter en heeft een spanwijdte van 120-150 centimeter.

Het mannetje weegt gemiddeld 850 gram, het vrouwtje gemiddeld 1000 gram.

De hoogste leeftijd die men met behulp van ringgegevens heeft vastgesteld is 16 jaar.

Uit het archief | De Gierzwaluw 29 (1991), nr 3

De Ruigpootbuizerd lijkt op een lichte Buizerd, doch is ietwat groter, steviger en meer arendachtig, tevens heeft hij langere vleugels en staart.

Hij zweeft op een beetje geheven vleugels en glijdt met arm omhoog en hand vlak gehouden. De vleugelslagen zijn dieper en bovendien minder stijf dan die van een Buizerd. De vogel is vaak volhardend aan het bidden of hangt bijkans bewegingloos boven velden of akkers, intussen de staart draaiend en kantelend als bij een wouw. De Buizerd bidt ook, maar minder lang achtereen en ook niet zo vaak.

Verenkleed Adult

Adulte Ruigpootbuizerden zijn over het algemeen wat donkerder dan de juveniele vogels en ze missen in tegenstelling tot de Buizerden warme kastanjebruine tinten. Ze bezitten een donkere kop en borst. De ondervleugeldekveren zijn ook donker. De volwassen vogels hebben zwaarder dwars gestreepte slagpennen (vooral armpennen) plus donkerdere bovenvleugels met een minder opvallende licht gebied aan de handbasis. De staart toont het beste leeftijdskenmerk en ook nog vaak het geslacht. Adulte vogels hebben een zwarte en scherp begrensde eindband met daarvoor één (meestal vrouwtjes) tot drie (meestal mannetjes) zeer smalle dwarsbanden. Juveniele vogels hebben alleen maar een eindband die breder, veel minder scherp begrensd en donker is dan bij volwassen vogels.

Verenkleed Juveniel – eerstejaars

De meeste in Nederland verblijvende Ruigpootbuizerden zijn juveniele vogels die in het algemeen lichter zijn dan adulte vogels. Zij zijn aan de volgende kenmerken te herkennen

- 1 witte staart met brede donkere eindband;
- 2 overwegend witte onderdelen;
- 3 grote zwarte polsvlek;
- 4 zwarte buikvlek (hoewel bij uitzondering ook licht);
- 5 de slagpennen zijn aan de onderkant licht en hebben zwarte toppen;
- 6 lichte baan over middelste dekveren;
- 7 de handvleugel heeft een grote witte vlek op de handpenbasis.

Voorkomen in Nederland

In het winterhalfjaar verschuift de stootvogelbevolking. Dit komt gedeeltelijk omdat enige bosbewoners zoals Boomvalk en Wespindief wegtrekken naar Afrika en tegelijkertijd wintergasten uit Noord-Europa zich in onze streken vestigen die meer de open terreinen prefereren. De Ruigpootbuizerd en het Smelleken zijn hiervan goede voorbeelden. We kunnen ze in ons land waarnemen op heidevelden, hoogvenen en kwelders en ook in open duinen en open cultuurlandschappen.

We treffen hier slechts twee gebieden aan waar de Ruigpootbuizerd in wat grotere aantallen kan worden waargenomen, namelijk in het oostelijk deel van het Waddengebied, met concentraties in het Lauwersmeer en op Schiermonnikoog en in Oost- en Zuid-Flevoland. Andere regionen in onze twaalf provinciën moeten het met bedui-

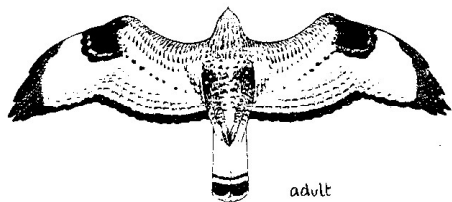
dend kleinere aantallen doen. Ten zuiden van de grote rivieren is de soort uitgesproken schaars. Meer kans op succes heeft men in Drenthe, op de Veluwe, in het rivierengebied, de duinen en het noordelijk Deltagebied.

Het aantal Ruigpootbuizerden dat 's winters in Nederland verblijft wordt geschat op 300 tot 800. Wanneer er een invasie plaatsvindt kunnen de aantallen een veelvoud hiervan bedragen.

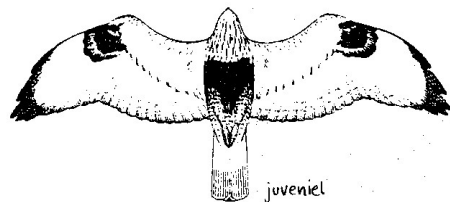
Een enkel exemplaar in augustus buiten beschouwing gelaten, begint in de maand september de najaarstrek van de Ruigpootbuizerd op gang te komen. De opwaartse lijn in presentie en het aantal waarnemingen van overvliegende vogels laat blijken dat de trek in het najaar zich vooral afspeelt in oktober en november. De Ruigpoot scoort het hoogst vanaf december tot en met februari. De terugtrek naar hun broedplaatsen in de toendra vangt aan in maart en wordt in april afgesloten. Nu en dan wordt er in mei nog wel eens een Ruigpootbuizerd gesignaleerd, dit zijn waarschijnlijk onvolwassen exemplaren.

Literatuur

- Brown, L. Roofvogels 1977. Gaade bv, Amerongen ISBN 90-6017-716-9
 Harrie, A. ea Vogeldeterminatie 1991. Tirion, Baarn ISBN 90-5210-079-9 •
 Mebs, T. Roofvogels van Europa 1991. Tirion, Baarn ISBN 90-5210-077-2 •
 Opdam, P. Roofvogels in ons landschap 1985. Het Spectrum bv, Utrecht ISBN 90-274-5532-5
 Porter, R.F. ea Vliegbeelden van Europese roofvogels 1982. KIM Natuurboeken bv, Baarn ISBN 90-6410-101-'-9
 SOVON Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1987. Arnhem ISBN 90-72121-01-5 •
 Voous, K.H. ea Roofvogels en uilen van Europa 1986. Brill/Backhuyse, Leiden ISBN 90-04-07777-4
 Boeken met een • achter het boeknummer zijn nog verkrijgbaar in de boekhandel.

adult

juveniel

DE RUIGPOOTBUIZERD.

(Buteo Lagopus)

Voor zover ik heb kunnen nagaan is deze bewoner van N-Europa en Siberië de afgelopen winter weer op vele plaatsen in Nederland gezien.

Hoe de situatie buiten Nederland is geweest, weet ik niet. Deze zal, wat betreft W-Europa, echter niet veel verschillen met die in Nederland. Het is dus niet verwonderlijk dat ook enige "Ruigpotige Muizenvalken", zoals een volksnaam luidt, in het Amsterdamse Bos zijn gezien.

Op 26 januari '63 zagen de Roever en Hartog 1 ex. zitten in een els in de Oeverlanden van het Nieuwe Meer. Dit was de tweede waarneming van deze soort in het Amsterdamse Bos. De eerste dateerde uit november 1961.

Op 3 februari '63 werd weer één ex. waargenomen door de hr. Swart, enkele leden van de zgn. "jongerengroep" van de Vogelwerkgroep A'dam en schrijver dezes, in de "kleine oeverlanden, die gelegen zijn in de buurt van de theeschenkerij "Meerzicht". Deze vogel, die in een wilg zat, konden wij, alvorens hij opvloog, over het ijs van de Ringvaart tot op zo'n 75 mtr. benaderen. De belichting was goed. Zodoende waren wij in staat hem op grond van de volgende kenmerken te determineren als Ruigpootbuizerd: 1. de geheel witte kop, hals en borst. Alleen zaten bij de kop wat donkere vlekken en vlakjes, men zou ze baardstrepen kunnen noemen.

2. witte staart met brede eindband. De onderstaart was geheel wit, behoudens wat dwarsbandjes op de plaats waar normaal de eindband zit.

3. geheel witte ondervleugels.

4. bij het opvliegen, vielen de enigzins naar achter geknikte vleugels op.

5. de bevederde poten. Hoe we ook ons best deden we konden geen geëchte poten ontdekken. We moesten dus wel aannemen, dat de poten bevederd waren.

6. de vogel maakte een plumpe indruk.

Wij zijn er ons van bewust, dat niet alle van de bovengenoemde kenmerken volledige zekerheid geven, speciaal de nummers 1, 2 en 3 zijn onbetrouwbaar (zie Vogeljaar 9e jaargang blz. 238), daarom leek het mij nuttig een artikelje aan deze waarneming te wijden.

maart 1963

G. Oreel
Amstelkade 25''' A'dam -Z